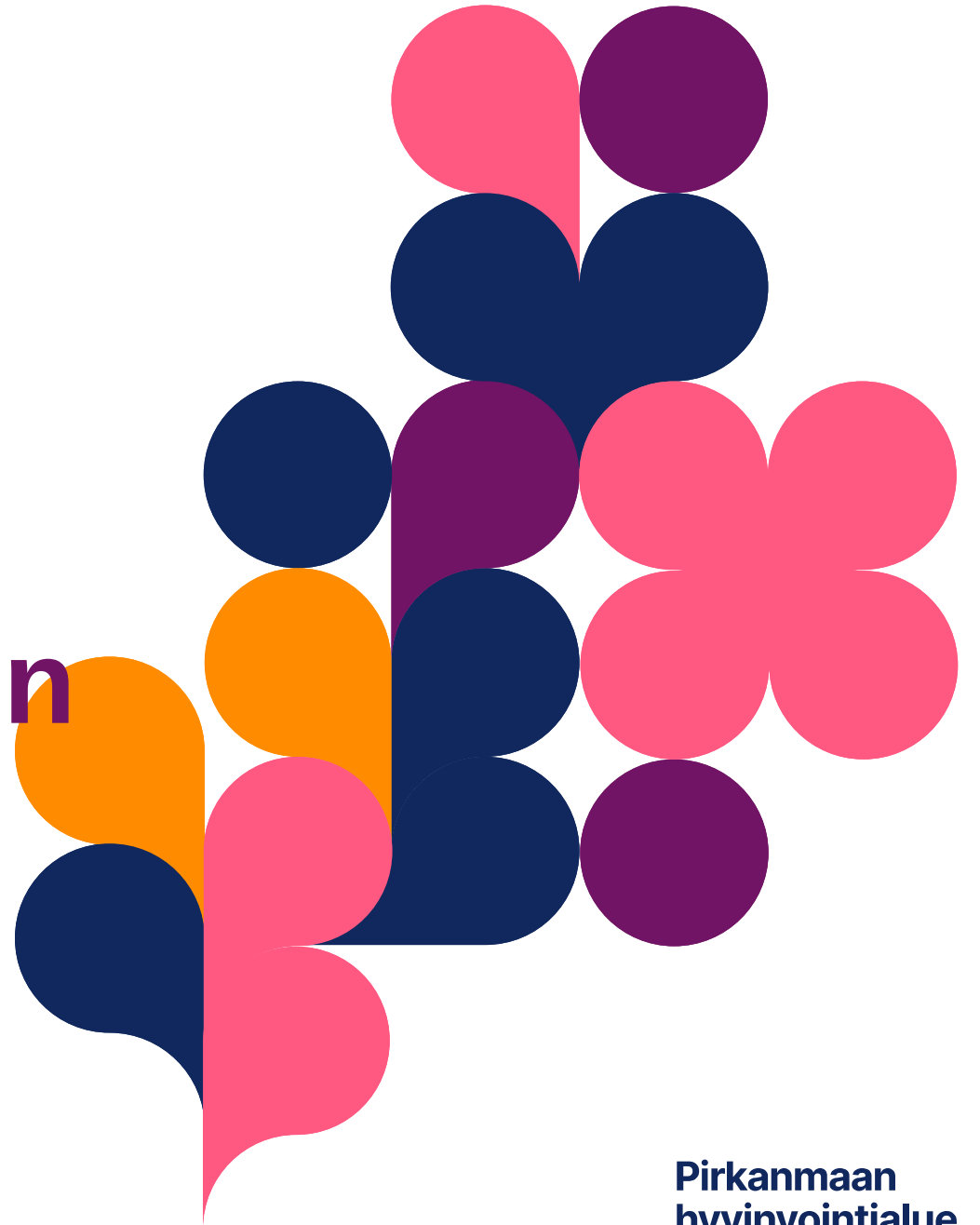

Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti 2024

Mari Lahtinen 03/2025

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Pirkanmaan alueelliset hyvinvointisuunnitelmat 2023 - 2026

- Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma – Mari Lahtinen
- Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma – Noora Kannisto
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma – Marianne Aalto-Siir
- Neuvolasuunnitelma – Tarja Soukko
- Opiskeluhoitosuunnitelma – Marja Nurmi-Vuorinen
- Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma – Anna-Stiina Salminen ja Katja Hakkarainen

LISÄKSI NÄIHIN RINNASTETTAVAT HYTE-SUUNNITELMAT

- Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma – vastuhenkilö nimeämättä, Kultu
- Väkivallan ehkäisyn toimenpidesuunnitelma – Noora Kannisto

Raportointi vuodesta 2024

Alueellisten hyvinvointisuunnitelmien toimeenpanosuunnitelmia toteutetaan Pirhan kaikilla toimialueilla. Nämä raportoivat toteuttamistaan toimenpiteistä osana omaa vuosiraportointiaan. Sen lisäksi aluevaltuustolle raportoidaan vuosittain asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä.

8.3 Vuosittainen raportointi

Kunnan ja hyvinvointialueen tulee hyvinvointikertomusten lisäksi raportoida vuosittain terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä valtuustolleen. Se, missä muodossa kunta tai hyvinvointialue raportointinsa valtuustolle suorittaa, ei ole tarkemmin säädetty. Pääsääntöisesti tapoja on kaksi; erillisenä raporttina tai osana kunnan tai hyvinvointialueen tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Raportointi ei ole yhtä laajaa kuin valtuustokausittainen hyvinvointikertomuksen raportointi, mutta siinä on hyvä tehdä seuranta esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteista tai indikaattoreista tai ylipäätään seurata toteutunutta toimintaa. Kaikki hyvinvointisuunnitelmiin valitut indikaattorit eivät ole välttämättä ajantasaisia tai vuosittain päivittyviä, mikä osaltaan haastaa ajantasaisen seurannan ja raportoinnin toteuttamista kovin yksityiskohtaisella tasolla.

Vuosiraportin sisältö

- Katsaus Pirkanmaan väestön hyvinvointiin vuonna 2024
- Hyvinvointisuunnitelmien yhteisten painopisteiden toteuma
- Yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
- Hyte-kerroin
- Hyte-työn koordinointi ja johtaminen
- Hyvinvointisuunnitelmien päivittäminen vuonna 2025

Katsaus Pirkanmaan väestön hyvinvointiin vuonna 2024

- Noin 540 000 asukkaan Pirkanmaa on Suomen suurin hyvinvointialue. Alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria alueella on noin 97 000, yli 75-vuotiaita noin 34 000. Hyvinvointialueella työskenteli vuoden 2024 lopussa noin 20 000 ammattilaista.
- Tilastokeskuksen 6.3.2025 mukaan suomalaisista 9 % kuului vuonna 2024 kotitalouksiin, joilla oli vaikeuksia tai suuria vaikeuksia saada tulot riittämään pakollisiin menoihin.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen väestön sosiaali- ja terveystarveluonnetarve vastaa THL:n palvelutarvekertoimien perusteella koko maan keskimääräistä tasoa. Palvelutarve kuitenkin vaihtelee eri puolilla Pirkanmaata. Erityisesti hyvinvointialueen reuna-alueilla palvelutarve on suurempi muun muassa väestön ikärakenteen vuoksi.
- Pirkanmaalla vuonna 2024 toteutetun päihdetilannekyselyn perusteella etenkin alaikäisten sähkötupakan, nikotiinituotteiden, alkoholin ja nuuskan sekä huumeiden käyttö herättivät huolta ja puuttumisen tarvetta. Yli kolmasosa päihdetilannekyselyyn vastaajista oli kokenut pelkäävänsä vastaan tulevia päihtyneitä henkilöitä.

Katsaus Pirkanmaan väestön hyvinvointiin vuonna 2024 – sosiaalinen eriarvoisuus

- Sosiaalisen raportoinnin teemoina Pirkanmaalla olivat huumeilmiöt, köyhyys, lähisuhdeväkivalta sekä asunnottomuus
- Lähisuhdeväkivalta on noussut julmasti yhteiskunnallisena ongelmana Pirkanmaalla.
- Taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat yhteydessä eriarvoisuuteen ja syrjäytymiseen, ja marginalisaatio puolestaan vaikuttaa sosiaaliseen turvallisuuteen, terveyteen ja toimijuuteen.
- Tampereella huumeiden käytön tilanne on ollut kasvussa. Häätöjen lukumäärä on kääntynyt kasvuun ja yhteydenotot sosiaalipalvelujen ohjaukseen ja neuvontaan ovat lisääntyneet erityisesti talous- ja asumisen ongelmien osalta. Taloushuolet ja päihdekäyttö indikoivat väkivallan määrän kasvua.
- Pirkanmaan kahdella turvakodilla oli 706 asiakasta. 189 palveluun hakeutunutta henkilöä ohjattiin muualle.
- FinLapset-kyselytutkimuksessa esikouluikäisten lasten äideistä 20,6 prosenttia ja isistä / toisista vanhemmista 29,2 prosenttia raportoi kokeneensa parisuhdeväkivaltaa 12 kuukauden aikana. Äideistä 9.9 prosentilta ja isistä / toisista vanhemmista 4.8 prosentilta oli kysytty lähisuhdeväkivallasta lapsen jonkun neuvolakäynnin yhteydessä.
- Pirkanmaalla kuoli seitsemän naista väkivallan seurauksena, kuudessa tapauksessa kyse oli lähisuhteesta.

Katsaus Pirkanmaan väestön hyvinvointiin vuonna 2024 – ylipainon ja lihavuuden esiintyvyys ja ehkäisy

- Aikuisten, 20–64-vuotiaiden, lihavuus on Pirkanmaalla maan keskitasoa yleisempää (Pirkanmaa 25,7 % / koko Suomi 24,4 %).
- Ylipainon ja lihavuuden osuus nousee Pirkanmaalla erityisesti yläkouluikäisillä lapsilla ja nuorilla (17,1 %)
- Väestötasolla elintapasairauksien aiheuttamat suorat kustannukset Pirkanmaalla ovat 140–280 miljoonaa euroa vuodessa, joka vastaa euroissa noin 5–10 prosenttia Pirkan toimintakuluista vuonna 2023. Näistä lihavuuden aiheuttamat suorat kustannukset ovat noin 90–190 miljoonaa euroa vuodessa.
- Hyvinvointia elintavoilla -sivustolle on koottu tietoa, itse- ja omahoito-ohjelmia ja alueellisesti tarjolla olevia palveluita elintapaohjauksen ja muutosten tueksi. Liikuntaneuvontaan, ravitsemusohjaukseen ja kulttuurihyvinvoinnin palveluihin ohjaamiseen on kehitetty toimintamalleja vuoden 2024 aikana. Ammattilaisten osaamisen lisäämiseen elintapojen ja sairastumisriskin puheeksiotossa, varhaisessa tunnistamisessa ja motivoivan vuorovaikutuksen osaamisessa on kehitetty työkaluja ja järjestetty koulutusta. Lasten ja nuorten lihavuuden ehkäisyn ja hoidon hoito- ja palveluketju on olemassa, mutta aikuisten vastaava vielä puuttuu.

Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

- Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä.
- Puutumme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut).
- Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella.
- [Hyvinvointia elintavoilla –sivusto](#)
- Puheeksi ottamisen kortti elintapaohjauksen ja ehkäisevän päihdetyön teemoista
- Elintapaohjauksen käsikirja, ravitsemusohjauksen käsikirja
- Digiperhe-verkkosivusto sisältäen muun muassa Sekasin-chatin
- Digitaalinen perhe- ja synnytysvalmennus
- Raskausdiabeteksen asiantuntijaverkosto
- Neuvolassa uusia digitaalisia esitieto- ja palautelomakkeita, Nokian äitiys-, lasten ja ehkäisyneuvolassa laajennettujen aikojen pilotointi, etäosallistumismahdollisuus lapsen laajoihin terveystarkastuksiin
- Vegemi-pilotti
- Monialainen koulua käymättömyys –työryhmä
- Minun tiimini -toimintamalli
- Lähitoreilla ja palveluneuvossa elintapaohjauksen teemoja: aivoterveys, harrastaminen, kulttuurihyvinvointi, ravitsemus ja terveysneuvonta
- Apua väkivaltaan -verkkosivusto
- **Pirkanmaan** Kulttuurihyvinvointipalvelujen laatukriteeristö
- **hyvinvointialue**

Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

- Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta.
- Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen.
- Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin.
- Kulttuurihyvinvoinnin puheeksi oton malli
- Pirkanmaan alueellinen liikuntaneuvonnan toimintamalli
- Pirkanmaan elintapaohjauksen verkosto
- Neuvokas perhe -materiaali neuvolan asiakasohjauksessa sekä lasten ja nuorten lihavuuden ehkäisyn ja hoidon palveluketjussa
- Koulu-PT ja Move!
- Ikäihmisten palveluissa voimavaralähtöinen työskentelytapa
- Kaatumisen ehkäisyn toimintamalli kotihoidon ja yhteisöllisen asumisen palveluissa
- Liikkumisen tuen tiimi

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

- **Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielenhyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa.**
- **Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta.**
- **Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja.**
- Onks kaikki ok? –somekampanja
- Nepsy-sivusto
- Neurolapsykologityön vahvistaminen hyvinvointialuetasoiseksi
- Tukea ja taitoa tahtoikään -etäryhmätoiminta 3-vuotiaiden lasten vanhemmille
- Vanhempien mielialaa seulotaan säännöllisesti raskausaikana ja synnytyksen jälkeisen masennuksen EPDS-seulontalomakkeilla
- Opiskeluhuollossa on koulutettu lisää nuorten masennuksen interventio IPC:n osaaajia
- Pirkanmaan lähitoreilla ja palveluneuvonnassa teemoina yksinäisyys ja sosiaaliset suhteet, lähitoreilla mielen hyvinvointi –ryhmiä ja tilaisuuksia
- Lähitoreilla asiakaskokemuksen pilotoinnissa Roidun laitteet
- Kulttuurilähete-toiminnan aktivointia

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

- Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää.
- Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnystä madaltavia toimintatapoja.
- Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.
- Kaikukortti-toiminnan laajennus ja Kaikukortti-raati
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen äitiys- ja lastenneuvoloiden asiakaspalautekyselyyn
- Neuvoloiden jaksopalautelomakkeet
- Kehittämistavoitteet ikäihmisten palveluiden asiakastyytyväisyyden parantamiseksi THL:n "Kerro palvelustasi" -kyselyn perusteella
- Lähitorien ryhmistä ja tilaisuuksista eri järjestöt tai seurakunnat toteuttivat 30 %
- Kasvava kokemusasiantuntijuus -pilotti Pälkäneellä
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kampanja "Näe, puhu, puutu", naisen paikka on elossa
- Tampere siistiksi -kampanja

Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä kasvuympäristö

- Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä.
- Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita.
- Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee.
- Vape-info [Sähkösavuke sauhuaa monilla nuorilla - katso infotilaisuuden tallenne - pirha.fi](#)
- Väkivallan ehkäisyn intra-sivusto ammattilaisille
- Pakka-toimintamallin käynnistäminen
- Monialainen kouluväkivaltatyöryhmä ja ”nuoret väkivallantekijät” –työryhmä
- Pirkanmaan äitiys- ja lastenneuvoloissa systemaattisesti lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituskysymykset
- Barnahus –toimintamallin juurruttaminen, ”älä vaikene väkivallasta”- seminaari ja toimintamallin koulutukset
- Ankkuritoiminnan yhteistyösopimus Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Sisä-Suomen poliisin kesken
- MARAK-toimintamalli ja menetelmäkoulutukset
- Pirkanmaan väkivaltatyön messut ja koulutukset väkivallan tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta sekä nuorten seurusteluväkivallasta
- Paloturvallisuuskoulutukset, ikäihmisten asumisyksiköiden poistumisturvallisuussuunnitelmien päivitys, pelastuslaitoksen paloriskikohteiden paikantamismalli

Yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

- Hyte-neuvottelut kuntien ja järjestöyhteistyöryhmän kanssa
- Hyte-aamukahvit
- Pirkanmaan kuntien hyvinvointikoordinaattoriverkosto
- Lasten ja nuorten hyvinvointiseminaari
- THL:n Puhti-hanke
- Minun tiimini –toimintamalli
- Järjestöyhteistyöryhmä, [Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyön asiakirja](#)
- Matalan kynnyksen kohtaamispaikkatoiminta lähitoreilla, perhekeskuksissa ja yhteisösosiaalityössä
- Kulttuurihyvinvointi
- Ehkäisevän työn kokonaisuus

Hyte-kerroin

- Hyte-kertoimen pohjalta lasketaan yleiskatteinen rahoitus (noin 1 % kokonaisrahoituksesta). Vuonna 2024 kaikille hyvinvointialueille jaettiin 42,00 €/asukas, mikä tarkoitti Pirkanmaalla 22 410 597 euroa.
- Vuonna 2024 tehtiin aktiivisia toimenpiteitä etenkin kaatumisen ehkäisyksi ikäihmisten palveluissa lonkkamurtumien vähentämiseksi. Elintapaohjauksen käsikirjaan koottiin ohjeistusta myös tyypin 2 diabetesriskissä olevien tunnistamiseen, ohjaamiseen ja annetun ohjauksen kirjaamiseen sekä alkoholinkäytön mini-intervention toteuttamiseen.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit

1. Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
2. Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
3. Lasten tuhkarokko-sikotauti-vihurirokko (MPR) –rokotuskattavuus
4. Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski
5. Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti
6. Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään

Muutosta kuvaavat tulosindikaattorit

1. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot ja/tai sairaalassa hoidetut potilaat
2. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä
3. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 20–24-vuotiaat, % ikäluokasta
4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta
5. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen ja koordinointi

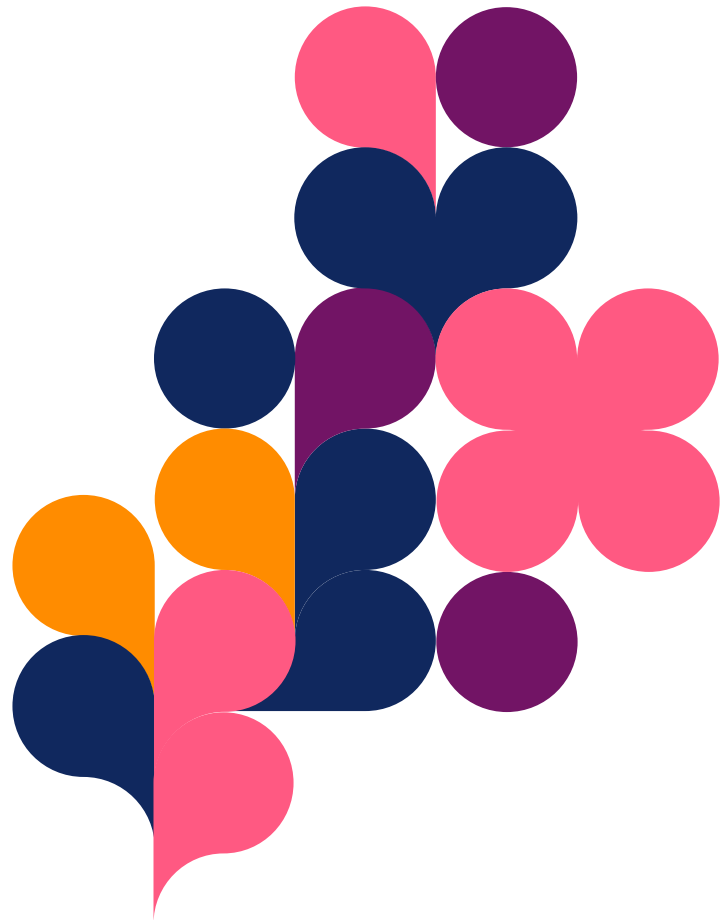
- Vuosina 2023 ja 2024 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtajana toimi sote-tehtäväalueen integraatitoimialueen johtaja Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti. Integraatitoimialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuyksikön tehtävänä oli koordinoida Pirkanmaan hyvinvointialueen lakisääteistä strategista tehtävää väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vastuuyksikkö lakkautettiin vuoden 2024 lopussa. Osa yksiköstä siirtyi 1.1.2025 lasten, nuorten ja perheiden palvelujen johtamisen tukeen, jossa se jatkaa tehtäväänsä hyte-tiiminä.
- Työhön kuuluu lakisääteinen tuki kuntien ja muiden toimijoiden hyte-työlle ja Pirkanmaan hyvinvointialueen lakisääteisten hyvinvointisuunnitelmien koordinaatio.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen integraatityöryhmä perustettiin sosiaali- ja terveysjohtajan päätöksellä 7.5.2024
- Hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokunta käsitellyt hyte-teemat vuosina 2023 ja 2024
- Vuoden 2025 alussa **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimissä** työskentelee vakituisesti tiimin esihenkilönä toimivan kehittämisspäällikön lisäksi elintapaohjauksen suunnittelupäällikkö, ehkäisevän työn suunnittelupäällikkö, ehkäisevän päihdetyön suunnittelija sekä väkivallan ehkäisyn suunnittelija.

Hyvinvointisuunnitelmien päivittäminen vuonna 2025

- Hyte-neuvottelujen sekä Tampereen seudun hyvinvointijohtamisen verkostossa ja hyvinvointikoordinaattoriverkostossa käytyjen keskustelun johdosta on loppuvuonna 2024 esitetty, että nykyiset Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmat vuosille 2023 – 2026 tultaisiin päivittämään vuoden 2025 aikana siten, että ne kattaisivat valtuustokauden 2025 – 2029. Tämä mahdollistaisi muun muassa samaan aikasykliin pääsyn suurimman osan Pirkanmaan kuntien kanssa hyvinvointisuunnitelmien osalta ja voisi osaltaan mahdollistaa entistä vaikuttavampaa yhteistyötä toimijoiden kesken.

Käsittelyaikataulu

- Lanupe-johtoryhmä
- Vanhusneuvosto 25.3.
- **Hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokunta 26.3.**
- Ikivapa johtoryhmä 27.3.
- Saipa-johtoryhmä 1.4.
- Sote-johtoryhmä 2.4.
- Avopalvelut 3.4.
- Hva-johtoryhmä 8.4.
- Kopa-johtoryhmä
- Vammaisneuvosto 16.4.
- Nuorisovaltuusto 24.4.
- Aluehallitus 28.4.
- **Aluevaltuusto 12.5.**

Yhteystiedot

Mari Lahtinen
Kehittämispäällikkö
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimi

Pirkanmaan hyvinvointialue

p. 041 7313 103
etunimi.sukunimi@pirha.fi

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**